

Jog a korrupcióra.

Budapest, március 30.

Beösmertjük tájékozatlanságunkat: sejtelmünk sem volt arról, hogy a villamos vasutakat városatyák is ellenőrzik. Most végre megtudtuk, hogy miért oly piszkosak, rozogák a közuti villamos kocsijai: városatyák ellenőrzik a kocsik tisztaságát, városatyák ügyelnek arra, hogy hitvány, ócskavasszámba menő kocsik ne vonassanak be a forgalomba. Igaz, ha eddig nem ösmertük a villamos vasuti mizériák okát, most végre tisztán látjuk a bajokat. Városatyák ellenőrzik a társaságot s ez megmagyaráz mindent. Ugyan feltételezhetjük volna, hogy a közuti társaság a maga véghetetlen kapzsiságában sem mer gunyt üzni a közönség érdekében, ha erre még külön is nem biztatiák fel a főváros részéről. Azonban arra még sem mertünk gondolni, hogy városatyák legyenek, akiknek Budapest közönsége ezeket a szégyenletes közlekedési viszonyokat köszönheti.

Ma világos lett a helyzet. Ezt a világosságot egy pár soros hirecske vetette az állapotokra. Szól pedig ez a néhány sorocska arról, hogy a villamos vasutakat ellenőrző bizottsági tagok ezután honoráriumot kapjanak a vasuti vállalatoktól az ellenőrző munkálatok fejében. A hír, amilyen rövid, ugyanolyan mulattató. A főváros bizottsági tagokkal gyakoroltatja ellenőrző jogát a villamos vasuti vállalatok felett s a vállalatok saját pénzükből fizetik azokat a városatyákat, akik őket ellenőrzik. A városatyák tehát fizetést húznak azoktól, akik fölött felügyeleti jogokat gyakorolnak. Pénzt kapnak s a pénzt azzal kell megszolgáltatniok, hogy ellenőrzés közben tett tapasztalásaikról jelentést kell tenniök a közlekedésügyi bizottságnak, esetleg a törvényhatóságnak. Értsük meg: a közuti villamos társaság külön honoráriummal köszöni meg a városatyáknak, amiért azok hűségesen beszámoltak arról, hogy a vállalat bármely vonalán lehetetlen egyetlen utazást lebonyolítani negyedórai fennakadások nélkül. Megfizetik őket, amiért jelentést tesznek arról, hogy a vállalat nem járát elég kocsit, nem tartja be a menetrendet s a déli és esti órákban képtelen az utasokat felvenni és tovább szállítani. Mindezekért a jelentésekért pénzbírsággal kell sújtani a vállalatot s a vállalat ezekért a lekötendő ellenőrző szolgálatokért külön díjazást ad majd a bizottsági tagoknak. Micsoda drámai konfliktusok keletkeznek majd abból, hogy Jelinek Henriket rákényszerítik árulóinak honorálására! De a helyzet korántsem oly drámai. A közuti harminc esztendő óta él vissza a főváros türelmével, de arra még nem volt eset, hogy a vállalatot pénzbírsággal sújtották volna. Pedig e harminc év alatt nem is adott külön honoráriumot az ellenőrző városatyáknak... Nem adott s az ellenőrök még sem találtak kivetnivalót a közlekedési vállalatok működésében. Milyen pompás lesz hát ezután a közlekedés, amikor az ellenőrök a vállalatok fizetett alkalmazottjaivá szegődnek be...

Ez a honorárium-rendszer a legbrutálisabb korrupciónak egyengeti ösvényét a törvényhatóság kapui felé. Mert az a körülmény, hogy a honorárium nagyságát a vállalatok állapítják meg, módot ad a vállalatoknak arra, hogy részrehallásra befolyásolják a bizottsági tagokat. Aki jól viseli magát s szemet huny a botrányos állapotok előtt, az nagy honoráriumot kap. Aki lelkiösmeretesen végzi ellenőrző teendőit, az megmarad tiszteletbeli segédellenőrző-gyakornoknak. A honoráriumrendszer másik árnyoldala, hogy kiszolgáltathatja a vállalatokat az ellenőrzők pénzszerzési vágyának. Mert akadhat városatya, akinek ez lesz a jelszava: Pénzt, vagy életet! Nagy honoráriumot, vagy olyan jelentés készül, hogy megsínyli a vállalat!

Nyilvánvaló ezekből, hogy a honorárium-rendszer nem egyéb, mint a korrupciónak törvényhatósági uton való jóváhagyása. Ha a bűn eddig csak suttyomban, pirulva és szégyenkezve mert jelentkezni, ezután emelt fővel betolakodhatik a vállalatok kipárnázott ajtóit mögé s törvényhatósági határozatra, miniszteri végzésre hivatkozva emlegeti a megsarcolásra való jogot. Arról nem is szólnunk, hogy ez a rendszer a legotrombább módon beleütközik az összeférhetetlenségbe, mert a városatyát függő viszonyba hozza egy olyan vállalattal, amelytől teljesen függetlennek kell lenni az ellenőrző városatyának. Ez a függetlenség a főváros érdeke s akik a főváros érdekének védelmére kértek és kaptak Budapest közönségétől mandátumot, nem élhetnek ennyire vissza a közönség bizalmával.

Talán fölösleges ennek a rendszernek ilyen való kritizálása, mert hiszen a vállalatoknak a honorárium engedélyezése nélkül is módjukban áll az ellenőrző városatyákat jó és kifogástalan viselkedésükért megjutalmazni. Lehet, hogy már ezelőtt sem mutatkoztak farkaroknak a vállalatok s hogy a tanács csak most kezdett foglalkozni a kérdéssel s most nyilvánosságra is hozza annak rendezését, talán csak egynéhány városatya jó hírének megmentésére van szánva: miután a honorálást csak most kezdik, el van osztatva a gyanu, hogy már ezelőtt is honoráltak volna. Nem mondjuk, hogy ez volt a tanács szándéka. Azt sem merjük állítani, hogy fenforgott valami, ami szükségessé tette, hogy a közönség gyanuját eloszlassák valamivel. Azonban bizonyos, hogy a tanács nagyszerűen ráhibázott a dolgokra: ha a közönség eddig nem hitt semmiben, ezután már gyanakszik valamiben